

utensiléket kapnának, gyűjtse egybe az Exld Bibliothekája Cabinétya számára.

Nem jó Világunk kezd lenni. Henter Julist Gr. Lázár a' Vallásért, Próc. Bartókot a' Fogarasi kapitány ok nélkül, a' maga házába elfogák. Ha ezt fels. Ferentz parantsolta volna az unio mellett, mind térdenn állva esedeznék érettek; 's a' Fels. K. Gubernium mindeniket helybe hagyta ő talám parantsolta is.

Szegény Déva Várának le vonák a Válláról a' fedelit is és óldalaiból kivonák a' vasakat

Déva vára Erőssége
 Árnyéka, siránkozik
 Le dőlve omlásainn
 'S a mult hideg kebelébe
 Haraggal bocsátkozik
 A' békesség karjainn
 Szólván Hóra dühösségit
 'S Zeyk János emberkedésit
 'S Ennek Cserfa koszorút
 Ajánlván jobb kezével.

Szegény Fekete Generalis oda vagyon, az Exld Tisztelője; én pedig vagyok Excellentiádnak
 MVásárhely 30 Aug 1803.

igen alázatos szolgája
 Aranka György.

(A mvásárhelyi gr. Teleki könyvtárbeli eredetiekről.)

Közli: GULYÁS KÁROLY.

KISFALUDY SÁNDOR KÉT LEVELE AZ INSURRECTIÓBÓL.

Kisfaludy Sándor, a »Himfy szerelmei«-nek akkor már ünnepelt költője, most száz éve csendes visszavonultságban Sümegen gazdálkodott ősi birtokán.

Itt érte őt az 1809. évi nemesi insurrectio, a mikor Zala vármegye megbízta a felkelő nemesség összeírásával s egyszersmind megválasztotta a lovas insurgens-csapat őrnagyává. Mint ilyen került később József nádor oldalára, a kinek szárnysegéde s egyik legbizalmasabb embere lett.

Az a bizalmas, szinte szeretetteljes viszony, mely a magyar nemesség ünnepelt költőjét a nemesi fölkelés fővezéréhez, a magyarlelkű nádorhoz fűzte, tulajdonképen azzal a két levéllel kezdődött, a melyet alább bemutatunk.¹

¹ A levelek eredetije az Országos Levéltárban.

Ezeket a leveleket Kisfaludy az 1809-dik év elején gróf Beckershez, a nádor főhadsegédéhez (német nyelven) írta, de voltaképp József nádornak szóltak azok.

A két levél magyar fordításban így hangzik:

Méltóságos Gróf,

Ezredes Úr!

Méltóságod figyelmeztetésének engedelmeskedve s a magam hazafiui ösztönzését is követve nemzeti nyelvemem (»in meiner National Sprache«) egy kis írást szerkesztettem, a mely, remélem, nem fogja eltéveszteni hazafias hatását az én meglehetősen elernyedett honfitársaim szívére.

Kissé hosszabb húzódozásomnak oka részint sürgős gazdasági teendőim, részint a nemesi összeírás körül való elfoglaltságom volt, a mivel Zala vármegye megtisztelt, meg az is, hogy a kezdetben rövidre tervezett röpirat egész kis művecskévé növekedett. Bátor vagyok annak tartalmát rövid németnyelvű kivonatban Méltóságodnak megküldeni, melyet lehető gyors letisztázása után maga az egész munka is követni fog.

Rövid előadása ez nemzetem nagyságának, szerencséjének és dicsőségének, a míg ez a nemzet nagy, hősi, harcias és egyetértő (einig) volt uralkodóival és egyetértő egymással. Feltüntetése nemzetem balsorsának, szegényének, mikor tunyaságba, puhaságba és fényűzésbe merült és egymás közt meghasonlott és uralkodói iránt bizalmatlan volt. Hazafias figyelmeztetés a most uralkodó és fenyegető háborus állapotra, mely Európában dühöng. Hazafias felhívás a fölkelő magyar nemességhez, a mely oly sokszor győzött és dicsőséggel fenntartotta magát — mindez nemzetem történetéből merítve — szoros összefüggésben a mi jó királyunkkal és alkotmányunkkal, teljes bizalommal a mi nagyszívű nádorunkhoz hazafias, igaz, szabad, büszke, éles, eleven, buzdító hangon írva, úgy a hogyan a magyar szívet meg kell indítani.

Méltóságod bölcs figyelmeztetése szerint írásomban sehol sincs említés ellenséges szándékról, csakis egy lehetséges háborúról, míg az általános béke nem biztosít bennünket.

Azzal, hogy nemzetemet az eddig viselt háborura, annak pusztítására, Napoleon nagy talentumára, hadi szerencséjére és hódításaira s a francziák vitézségére, — a mely különben is világszerte ismeretes — figyelmeztetem, hogy éppen ezáltal felbuzdítsam őket, azzal, azt hiszem, nem keltek ellenséges szándékot,¹ annyival kevésbbé, mert az ellenségről sohasem szólok becsmérőleg.

Ő cs. kir. Fenségének mindent élesen előre is átlátó bölcsesége meg fogja itélni, hogy az én igazán hazafias buzgalmam s kormányunkhoz való benső ragaszkodásom nem ragadtak-e tovább, mint azt talán az idő és előttem privát ember előtt talán ismeretlen körülmények enged-

¹ »Glaube ich keine feindliche Absicht zu bezielen.«

nék. Ez esetben szolgáljon mentségemül az a lángoló igyekezetem, a melylyel királyomnak és hazámnak szolgálni akarok.

Magamat Méltóságod kegyébe legalázatosabban ajánlva, mély tisztelettel és teljes hódolattal vagyok

Méltóságodnak

Sümege, 1809. Február 11-én.

legalázatosabb szolgálója
Kisfaludy Sándor.

II.

Méltóságos Gróf,

Ezredes Úr!

A Méltóságod figyelmeztetésére szerzett hazafias iratot ezennel tisztelettel megküldöm Méltóságodnak és kérem egyúttal magas kegyét, hogy azt Ő cs. kir. Fenséégének, a Palatinusnak nevemben hódolattal átnyujtani kegyeskedjék.

Biztos vagyok a felől, hogy ez a kicsiség sok jót fog tenni, mert honfitársaimat bizonyosan megfogja, megrázza és felemeli.

Nagy jutalma lenne igyekvésemnek, ha Ő cs. kir. Fensége hazafiui kötelességemnek ezen gyenge teljesítését legmagasabb tetszésére méltathatná.

És ha a magas cenzura munkámat érdemesnek találná a közzétételre, az esetre már minden intézkedést megtettem a budai Egyetemi nyomdában, hogy a munka az én költségemen mennél gyorsabban kinyomassék.

Ha az idő nem volna oly háborús és sűrű, akkor esedeztem volna azon legmagasabb engedelemért is, hogy hazafias munkáskamat Palatinusunknak, mint a nemesi fölkelés fővezérének valamely szép metszésű képével ékesíthessem.

De e szép kívánságomról le kell mondanom, minthogy egy jó rézmetszet elkészítéséhez az idő már rövidnek látszik és a háborús hírek folytán minden magyar hazafi s az insurrectió már együtt van — és én azt akarom, hogy minden egyes magyart írásom által feltűzelve, harci tűzben és lángban lássak!

Szolgálatkész teljes odaadással és legmélyebb tisztelettel maradok

Méltóságodnak

Sümege, 1809. Február 26.

legalázatosabb szolgálója
Kisfaludy Sándor.

*

Kitűnik e levelekből, hogy Kisfaludy Sándor tulajdonképpen József nádor sugalmazására írta meg a »Hazafiui szózat a magyar nemességhez« című munkáját, a melynek az első levélben említett rövid német nyelvű kivonatát is beküldötte előre a nádornak.

A buzdító röpirat meg is jelent 1809-ben magyar és német nyelven. Németre »Patriotische Worte an Ungarns Adel« címmel Schedius Lajos fordította.

DR. LAMPÉRTH GÉZA.